

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

מסורת
הש"ס

בר א ב מו"י פ"י מנ"ל
תפלה הלכה י סמג
עין יט טו"ע א"ח
ס' חכ סע"ף א
נח ג ד מו"י פ"ד ס'
הלכה טו סמג ס'
טו"ע א"ח סימן נח
סע"ף ג
נח ה מו"י פ"ג ס' הל'
סמג טו"ע א"ח
ס' פט סע"ף א וכו'
הלכה א
נח ו מו"י פ"ד ס' הל'
יט סמג טו"ע א"ח
א"ח ס' ק' סע"ף ג
נח ו מו"י פ"ד ס' הלכות
דעות הלכה ד' פ"ב
הלכה ג
נח ח מו"י פ"ה מנ"ל
ברכות פ"ג ו"ג ו"א
תמא וכו' ס' ק' חמא
על רמב"ם שם שם
סמג עין (כ) [ע']
טו"ע א"ח סימן ק'
סע"ף ד

הא דאדבר (אחר) [בתר] שומע תפלה. ואז ודאי מחזירין אותו מיהו
אם לא עקר רגליו אינו צריך לחזור לראש ולא לברכת השנים
אלא חוזר לשומע תפלה וכן משמע בירושלמי פ' חין עומדין דקאמר
אם לא שאל בברכת השנים מחזירין אותו ולהסכן חוזר ר' שמעון
בס"ר יוחנן אמר ב"ח אם עקר
רגליו חוזר לראש ואם לאו חוזר
לעבודה ה"א אם עקר רגליו חוזר
לראש ואם לאו חוזר לשומע תפלה
אלמא משמע בהדיא דאינו חוזר אל
לשומע תפלה כי לא עקר רגליו מיהו
הירושלמי פליג אנמר דידן בגבורות
גשמים דהכא קתני לא הזכיר בגבורות
גשמים מחזירין אותו ולא קאמר
לחזרו בשומע תפלה וצירושל' קאמר
אם לא שאל בברכת השנים אומרה
בשומע תפלה ודכוותה אם לא הזכיר
בגבורות גשמים בתחית המזנים
מזכיר בשומע תפלה ומה אם שאלה
שהיא מדרחוק אומרה בשומע תפלה
הזכרה שהיא מריוח לא כ"ש אלמא
דבהדיא איחא התם דחוזר בגבורות
גשמים לשומע תפלה ואפשר להיות
שהגמרא שלנו לא חש לפרש משום
הקל וחומר כדאיחא בירושלמי והא
דקתני לא הזכיר בגבורות גשמים
מחזירין אותו איירי שלא הזכיר כלל
בשומע תפלה והא ליחא דהא במסקנא
מוקי האי מירכא במזכר קודם שומע
תפלה משום פירכא דשאלה וצירושלמי
קאמר היה עומד בטל והזכיר של
גשם מחזירין אותו פ' בימות הקיץ
ופריך והא תניא בטל ובזמנות לא
תיבזו חכמים להזכיר והכי פריך כי
הכי דאם לא הזכיר כלל מטל אינו
יעיזב ואם היה רואה להזכיר מזכיר
ה"א אם עומד בטל והזכיר של גשם
חין לחסד דלא גרע מלא הזכיר טל
כלל ומשני דלא דמי ההוא דמקל ומנלי
להוא דמנלי ולא מקל פ' מקלל
כלומר אינו דומה כשעומד בטל
והזכיר של גשם שהוא סימן קללה למי
שאינו מזכיר כלל לא טל ולא גשם
שאינו מקלל וכן הלכה למעשה שאל
עומד בטל על והזכיר של גשם
דמחזירין אותו ואם לא הזכיר משהיה
כלל חין מחזירין אותו והדר קאמר
בירושלמי קאי בגשם והזכיר בטל על
חין מחזירין אותו ופריך מהכא
והתניא או שלא הזכיר בגבורות גשמים
מחזירין אותו ומשני הא דאדבר הא
לא (ז) אדבר הא דלא אדבר לא טל
ולא מטר לק מחזירין אותו הא דהזכיר
של טל ומטר ולא נהירא דפשיטא אם
הזכיר שניהם דחין מחזירין אותו ואם
לא הזכיר כלל פשיטא דמחזירין אותו
אלא ודאי יס לפרש הא דאדבר טל
הא דלא אדבר כלל לא טל ולא מטר
לפיק מחזירין אותו אבל אם הזכיר
טל אף בימות הגשמים חין מחזירין
אותו לכך יס בני אדם שאומרים כל
שעה טל מתוך שהם רגילים אם כן
בימות הגשמים אם שכן מוריד הגשם
חין מחזירין אותו: **טענה** ואל
הזכיר של ראש חדש בעבודה חוזר
לעבודה. ובהלכות גדולות פ' דוקא

הנהגות הב"ח
(א) רש"י ד"ה כמחזיר
ובי ידו מביא
הס' דאחר כך מתחיל
הדבור מי שאינו אומר
בשנות תענית. מי שאינו
(ב) ר"ח לחדש וכו' קצת
כהיום כן: (ג) ר"ח יראון
וכי' תפלת וכו'. כ"כ ע'
לעיל ד' ט ע"ב פירש"י
דקאי אק"ש: (ד) חוס'
ד"ה הא דאדבר וכו' דלא
אדבר פירוש הא דלא
אדבר לא טל ולא מטר
לק מחזירין אותו מה
דאדבר והזכיר:

הנהגות הגר"א
(א) גמ' (כ"ה) שבע שומע
עמך ישראל ועשה
מהרה בקשם כח"י פ"ה
תל"מ וי"ב כחשכ"ה ל"ג
לס: [ב] שם די מהמורה
כ"כ וסבוב בענין עשה.
גירסת רי"ף ורמב"ם
ורא"ש: [ג] שם והסמכני
לשלוש. כ"כ ופתחתי
לביתי לשלוש: [ד] שם
והשלח ברכה כחשכ"ה
(י) תל"מ: [ה] שם ובענין
כל רואי. כ"כ כי אתה
שומע כו'. עור:

תחנונים. כגון אלהי נגור לשוני. מרע שאנו אומרים בעמידה אחר
תפלה: אבל אם אינו רגיל. הויא סיוס תפלתו כעקירה אפילו לא
עקר: כמשי. והיינו לשון קצת חוק קצוה הוא עלי להתפלל וצריך
לנו ללכת ידי חובתי (ה) מ: שאינו יכול. לכיון לבו לשאול לרכיו: לחדש
תורה אור דה דבר. בדקשמו והיינו לשון קצת
כיום (ג) כן אהמול כן מחזר: דילמא
מטרידנא. שחא אטעיה ולא אדע
לחזור למקום שהפסקתי: שאינו
מתפלל עם דמדומי חמה. והיינו
לשון קצת תפלתו עליו חוק קצוה
ללכת ידי חובתי ואינו מקפיד לחזור
אחר שעת מולא ועת רלון: עם
דמדומי חמה. תפלת יולר עם הכן
החמה ותפלת המנחה עם שקיעת
החמה: ייראון עם שמש. זו תפלת
יולר (ג): ולפני ירח. זו מנחה: ליימי
במערבא. על מי שמשהה תפלת
המנחה עד דמדומי חמה שחא מטרף
לו השפה ט"א חוס' ועבר הזמן: בכל
פרשת העבור וכו'. כמו פרישת
העבור: אפי' בשעה שחמה מתמלא
עליהם עברה כאשה עובדה. והכי
משמע בכל עניני פרישת העבור
כגון עברה *בעברה: יהיו כל
לרכיהם. גלויס לפניך לרחם עליהם:
אפי' בשעה שהם עוברים. ולשון
פרשת העבור שכן פורשין לעבירה:
עשה רלוןך בשמים. שאין שם חטא
ואין רלוןך עליהם אלא לנפוש ועבור
לחטונם על רלוןך: וכן. להם
ליראון: נחם רוח. שלא יתערבב
רוחם על ידי העבירות כגון ע"י חיות
ולסמים: וסבוב בענין עשה. אחת
להם ודוגמא זו מלינו בספר שופטים
(י) ויאמרו בני ישראל חטאנו עשה
אתה לנו (כסוב) [כלל הכוונ] בענין
אף הלינו וגו': שעת. לשון גניחה
יותר מתפלה: ודעתם קלרה. ואינם
יודעים לפרש לרכיהם: לא תרתח
ולא תחטי. לא תכעוס שמתוך
הכעס אתה כל ליד חטא: לא תרוי.
לא תשכר ביין: המלך. טול רשות:
לישקף

אמר מר עוקבא אפי' בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה
יהיו כל צרכיהם לפניך איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אפילו
בשעה שהם עוברים על דברי תורה יהיו כל צרכיהם לפניך ת"ר *המהלך
במקום גרודי היה ולסמים מתפלל תפלה קצרה ואיזה היא תפלה קצרה ר'
אליעזר אומר עשה רצונך בשמים ממעל ותן נחת רוח ליראון מתחת והטוב
בענין עשה בא"י שומע תפלה ר' יהושע אומר (ה) שמע שועת עמך ישראל
ועשה מהרה בקשתם בא"י שומע תפלה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר שמע
צעקת עמך ישראל מרובין ודעתם קצרה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן
לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה (ג) ברוך אתה ה'
שומע תפלה אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר ליה אליהו לרב יהודה
אחיה דרב סלא חסידא לא תרתח ולא תחטי לא תרוי ולא תחטי ובשאתה
יוצא לדרך המלך בקונך יוצא מאי המלך בקונך יוצא אמר רבי יעקב אמר
רב חסדא זו תפלת הדרך ואמר רבי יעקב אמר רב חסדא כל היוצא לדרך
צריך להתפלל תפלת הדרך מאי תפלת הדרך יהי רצון מלפניך ה'
אלהי שתוליכני לשלום ותציעני לשלום ותסמכני לשלום (ג) ותצילני מבק
כל אויב ואורב בדרך ותשלח ברכה במעשי ידי (ג) ותתני לחן לחסד
ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי (ה) בא"י שומע תפלה אמר אביי לעולם
לישתת

ביחיד אבל בצבור אינו חוזר מפני ששומע מ"ש מיהו צריך לנדקדק מפי החזן כל אות ואת של תפלה אפי' שהוא בקי דהא אמרינן
בראש השנה (פ"ד דף נד:) כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא הבקי ואפי' דלמרינן התם לא פטר רבן גמליאל אלא העם שצבדות
משום דלמיס' וטרידי אבל *טענה לא יס לומר היינו שלא התפלל כלל אבל היכא שהתפלל כבר לא חשבינן ליה כאילו לא התפלל כלל
וה"ה לכל דבר שמחזירין אותו אי הדר שמוע ליה משלוחא דצבורא מראש ועד סוף נפיק והדר ר"מ פסק דוקא שכן להזכיר של ר"ח אבל
שכן ברכה שלמה מחזירין אותו ואינו יולא בשמיעתו משליח צבור (וע"פ חוס' כ"ה לז: ד"ה ק): **איכא** דאמרי אמר רב נחמן וכו'.
רב אלפס פסק כאיכא דאמרי דברגיל לומר תחנונים ולא עקר רגליו אינו חוזר לראש ואם אינו רגיל גס כי לא עקר רגליו חוזר
לראש ואם עקר גס כי רגיל לומר תחנונים כמו אלהי נגור לשוני חוזר לראש:
כל שאינו יכול לומר תחנונים. פ"ר דאם יכול לומר לשון תחנונים אפי' עליו כמשה הוי תפלה מעליא דלא בעינן אלא לשון תחנונים בלבד:
והכי

(וע"פ רש"י)
כמחזירי אגדו'

שכת דף קית:

(קדושין לז:
ושם נסמן)

חוספסא פ"ג

(בענין לא כדל'
וכ"ה שם
בראש)